

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20.10.2004, sp. zn. 5 To 100/2004, ECLI:CZ:VSOL:2004:5.TO.100.2004.1

Číslo: 42/2006

Právní věta: Zneužití bezbrannosti jiného ve smyslu ustanovení § 241 odst. 1 tr. zák. o trestném činu znásilnění může spočívat i v tom, že pachatel vědomě spáchá útok vůči poškozenému, který je vlivem nízké fyzické a duševní vyspělosti výrazně omezen v možnostech účinných projevů odporu vůči jednání pachatele, zejména stalo-li se tak na odlehlém místě.

Soud: Vrchní soud v Olomouci

Datum rozhodnutí: 20.10.2004

Spisová značka: 5 To 100/2004

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Znásilnění

Předpisy: § 241 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Olomouci z podnětu odvolání obžalovaného M. R. a státního zástupce částečně zrušil ve výroku o vině pod bodem 1) a pod bodem 5), dále v celém výroku o trestech a způsobu jejich výkonu, dále ve výroku o ochranném léčení a ve výroku o náhradě škody rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 21. 7. 2004, sp. zn. 28 T 4/2004 a za splnění podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci nově rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, sp. zn. 28 T 4/2004, byl obžalovaný M. R. uznán vinným v bodech 1) až 4) čtyřmi trestnými činy znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák., ve znění zák. č. 238/2000 Sb., a v bodě 5) trestným činem znásilnění podle § 241 odst. 1, odst. 3, písm. a), písm. b) tr. zák., ve znění zák. č. 265/2001 Sb.

Trestného činu znásilnění, jímž byl uznán vinným pod bodem 5) výroku o vině, se měl podle rozsudku soudu prvního stupně obžalovaný dopustit tím, že dne 6. 5. 2003 kolem 16.15 hod. v P. v prostoru elektroúseku Českých drah ve směru na M. vlevo od tam se nacházejícího podjezdu v úmyslu přinutit nezletilého V. P k pohlavnímu styku, přivedl jej do opuštěného dřevěného strážního domku, přičemž poškozeného vylákal na místo pod příslibem ukázaní „překvapení“. Obžalovaný si na výše uvedeném

místě rozeplnul kalhoty a přinutil nezletilého, aby mu sál pohlavní úd až do výronu semene. V důsledku tohoto jednání obžalovaného došlo u nezletilého poškozeného k vážné, delší dobu trvající poruše zdraví, a to k rozvoji dlouhodobé posttraumatické stresové poruchy.

Za uvedené trestné činy byl obžalovaný M. R. podle § 241 odst. 1 tr. zák., za použití § 35 odst. 2 tr. zák., za skutek pod bodem 1) výroku tohoto rozsudku a za sbíhající se trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., jímž byl uznán vinným pravomocným trestním příkazem Okresního soudu v Přerově ze dne 31. 7. 2000, sp. zn. 3 T 186/2000, odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let nepodmíněně. Podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. byl obžalovaný pro výkon tohoto trestu zařazen do věznice s dozorem. Podle § 53 odst. 2 písm. a) tr. zák. byl obžalovanému uložen peněžitý trest ve výši čtyř tisíc korun. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl stanoven pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, náhradní trest odnětí svobody v trvání čtyř týdnů. Současně byl zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu v Přerově ze dne 31. 7. 2000, sp. zn. 3 T 186/2000, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 241 odst. 3 tr. zák., za použití § 35 odst. 1 tr. zák., byl obžalovanému za skutky pod body 2 - 5) výroku tohoto rozsudku uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání šesti let nepodmíněně. Podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. byl obžalovaný pro výkon tohoto trestu zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 72 odst. 2 písm. a) tr. zák. bylo obžalovanému uloženo ochranné léčení sexuologické formou ústavní.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obžalovanému uložena povinnost nahradit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, Okresní pojišťovna P., škodu ve výši 16 339 Kč.

Proti uvedenému rozsudku podali odvolání obžalovaný M. R. a státní zástupce. Odvolání obžalovaného M. R. směřovalo do výroku o vině pod bodem 5) napadeného rozsudku, dále do výroku o trestech a způsobu jejich výkonu. Obžalovaný namítl, že v uvedené části výroku o vině nebyl naplněn znak skutkové podstaty trestného činu znásilnění - zneužití bezbrannosti poškozeného nezletilého V. P. k jinému obdobnému pohlavnímu styku. Poukázal na způsob, jakým soud vyhodnotil rozpory mezi výpovědí poškozeného a výpovědí odvolatele u hlavního líčení s tím, že i soud považoval obhajobu odvolatele, spočívající v neexistenci jakéhokoliv násilí vůči poškozenému, za věrohodnou. Opakoval, že jeho jednání bylo pokryto úmyslem poškozeného pouze pohlavně zneužít, nikoliv ho znásilnit. Poukázal rovněž na to, že nezletilý přišel do kontaktu se znalkyněmi až po významné časové prodlevě, tudíž mohl být jeho aktuální prožitek značně relativizován a navíc údaje o vývojové opožděnosti ve vývoji osobnosti poškozeného neměl v době činu k dispozici a dozvěděl se je až v rámci trestního stíhání právě ze zpracovaného znaleckého posudku. Odvolatel dále namítl, že nesouhlasí se závěrem o naplnění znaku těžké újmy na zdraví, kterou měl svým jednáním nezletilému V. P. způsobit. Poukázal na rozpornost závěrů znaleckého posudku, jakož i na to, že postup léčení a případné chybné metody, které znalkyně naznačily v podobě nevčasného nasazení medikamentózní léčby, nemohou být vykládány v souladu se základní zásadou trestního řízení v neprospěch odvolatele. Ze všech těchto důvodů odvolatel navrhl, aby napadený rozsudek byl zrušen a odvolací soud, aby sám ve věci rozhodl rozsudkem v intencích podaného odvolání.

Odvolání státního zástupce směřovalo výlučně do výroku o trestu a bylo podáno v neprospěch obžalovaného M. R.

Odvolací soud z podnětu obou opravných prostředků přezkoumal podle hledisek vyjádřených v ustanovení § 254 odst. 1, odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků napadeného rozsudku, proti nimž byla podána odvolání, a to důsledně z hlediska vytýkaných vad, přičemž k vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, přihlížel jen, pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž byla odvolání podána.

Pokud jde o výrok o vině uvedený pod bodem 5) napadeného rozsudku, je třeba říci, že žádná z

námitek obžalovaného nebyla shledána důvodnou. Odvolací soud shledal, že i ve vztahu k tomuto bodu soud prvního stupně provedl ve věci veškeré dostupné důkazy a tyto řádně vyhodnotil a na základě takového postupu pak správně zjistil skutkový děj rozhodný pro posouzení věci. V tomto směru je mu možno pouze vytknout, že v rámci skutkového popisu děje použil ve výrokové části rozsudku některé nesprávné výrazy, jež jsou v rozporu s jeho vlastními závěry, ke kterým dospěl v odůvodnění napadeného rozsudku. Především je mu třeba vytknout, že použil v rámci vyjádření úmyslu obžalovaného slova „přinutit nezletilého k pohlavnímu styku“, ač správně dospěl k závěru, odpovídajícímu provedeným důkazům, že obžalovaný se tohoto jednání dopustil tak, že využil bezbrannosti poškozeného, a to v úmyslu přimět jej k jinému obdobnému pohlavnímu styku. Dále je mu v této souvislosti třeba vytknout, že se v rámci skutkového popisu děje nevyjádřil blíže k tomu, jakým způsobem obžalovaný zneužil bezbrannosti poškozeného a za jakých okolností se tak stalo. Nic to však nemění na správném závěru soudu prvního stupně, že v daném případě obžalovaný skutečně bezbrannosti nezletilého poškozeného zneužil, neboť nelze přehlédnout, že poškozený je dítě, kterému v době činu bylo jen krátce 11 roků, navíc je dysgrafik, dyslektik, dyskalkulik, že se jedná o velmi nezralou osobu, reagující naivně, až primitivně, má pomalejší psychomotorické tempo, jsou u něj přítomné prvky sociální staženosti, neobratnosti a plachosti. Navíc nezletilý neměl žádný zájem o oblast sexuálního chování a v situaci, ve které se ocitl, nebyl schopen událost vyhodnotit takovým způsobem, aby byl případně schopen útočníkovi dát najevo sebemenší odpor, když navíc byl v této době tak vystrašený, protože se bál o svůj život, že i kdyby byl vybaven lepšími znalostmi, nebyl pak fakticky jakéhokoliv odporu schopen. Je třeba v této souvislosti rovněž uvést, že na zintenzivnění stavu bezbrannosti poškozeného se podílel rovněž sám obžalovaný tím, že jej zavedl zcela vědomě a úmyslně na odlehlé a nepřístupné místo, kde se nenacházely v širokém okolí žádné další osoby, a kde se nezletilý musel s ohledem na okolnosti a místo cítit daleko bezbranněji a bezradněji, než v obydlených částech města. Za těchto okolností má rovněž odvolací soud za to, že znak zneužití bezbrannosti ve smyslu zmíněného ustanovení § 241 tr. ř. byl jednáním obžalovaného naplněn, byť nebyl správně vyjádřen ve skutkové větě předmětného výroku o vině. Stejně tak pokud jde o kvalifikační znak těžké újmy na zdraví, je třeba označit námitku obžalovaného jako zcela nedůvodnou. V tomto směru je možno plně odkázat na odůvodnění napadeného rozsudku, kdy soud prvního stupně správně uzavřel, že ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a speciální klinická pedopsychologie, jednoznačně vyplývá, že poškozený nezletilý V. P. v důsledku jednání obžalovaného utrpěl klasickou posttraumatickou stresovou poruchu, a to tak závažného charakteru, že ještě v době více než šesti měsíců po spáchání činu navštěvoval pravidelně psychologa, trpěl poruchami spánku, měl narušený vztah k lidem, zejména k mužům, enormně prožíval zkrat a měl narušené sebevědomí. Takovou, více než šest měsíců, trvající poruchu zdraví, je třeba považovat za těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 89 odst. 7 písm. ch) tr. zák. a nelze ji směřovat s otázkou, zda jde o trvalou újmu na zdraví či zda v průběhu dalšího vývoje nezletilého dojde k její úpravě.

Z výše uvedených důvodů tedy nemohl výrok o vině pod bodem 5) napadeného rozsudku obstát, přestože námitky odvolatele nebyly shledány důvodnými. Odvolací soud musel proto v této části napadený rozsudek zrušit, přičemž následně mohl sám zmíněné vady odstranit svým vlastním rozhodnutím vydaným za splnění podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. V novém rozhodnutí odvolací soud upravil skutkový popis tak, aby odpovídal skutkovým zjištěním, které učinil na základě provedených důkazů již soud prvního stupně, a to zejména v tom směru, že obžalovaný jednal v úmyslu přimět poškozeného k jinému obdobnému pohlavnímu styku (nikoliv tedy v úmyslu přinutit jej k pohlavnímu styku) a že využil jeho nízkého věku a jeho nízké fyzické a duševní vyspělosti (když právě v tomto je nutno spatřovat zneužití bezbrannosti nezletilého poškozeného). Pokud jde o právní kvalifikaci, tuto pak odvolacím soudem použil shodně, jako již učinil soud prvního stupně, neboť je nepochybné, že v daném případě je nutno zjištěný skutek kvalifikovat podle § 241 odst. 1, odst. 3 písm. a), písm. b) tr. zák.

Dále odvolací soud odůvodnil ostatní výroky svého rozhodnutí.